

Fakta om undersøgelsesområdet

- Førkristen nordisk religion eksisterede i Skandinavien og de Nordatlantiske Øer mellem ca. 500-1100 e.v.t.
- Denne tids mundtlige digtning var en måde, hvorpå religiøs og mytologisk viden kunne overleveres fra generation til generation. Denne overlevering var de trænedede digteres ansvar.
- Disse digtere var en slags rituelle og religiøse specialister med funktioner, der minder om fx nutidens imamer og præster.
- Størstedelen af deres digte findes nedskrevet i middelalderhåndskrifter fra midten af 1200-tallet og frem. Disse menes delvist at afspejle en mundlig tradition med tråde tilbage til vikingtiden. Et fåtal digte kendes nemlig fra runeindskrifter fra ca. 800 e.v.t. og frem.
- Den mundtlige digtning og den religion og mytologi, den afspejler, hører fortrinsvist hjemme i vikingtidens krigerelite, men ville med al sandsynlighed også have været gængselig for datidens bønder.

om Simon Nygaard

Simon Nygaard er religionshistoriker og har skrevet sin ph.d.-afhandling ved Afdeling for Religionsvidenskab, Aarhus Universitet. Her har han indgået i Forskningsprogrammet for Religionsvidenskab og Forskningsenheden for Religionshistorie samt den tværfaglige Forskningsenhed for Europæisk Middelalder. Hans forskningsmæssige fokus er på ritualer i førkristen nordisk religion.

Tid og sted for forsvar

Torsdag den 25. april kl. 13-16

Auditorium 1, bygning 1441, lokale 012, Tåsingegade 3, 8000 Aarhus C

Kontakt

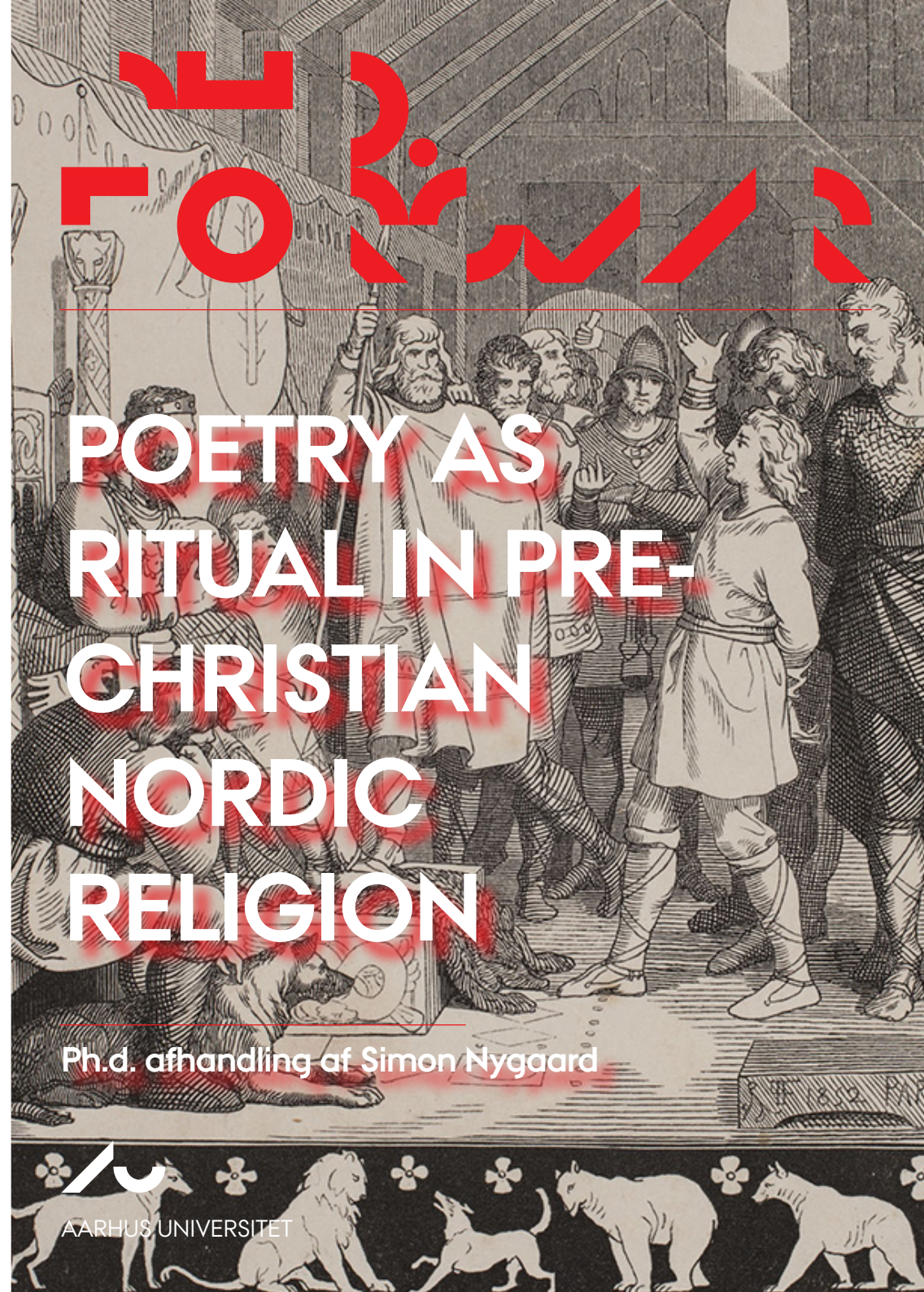
Simon Nygaard

Mail: sn@cas.au.dk (midlertidig)

Mail: smn.nygaard@gmail.com

Tlf.: 61264715

Institut for Kultur og Samfund
Aarhus Universitet
Jens Chr. Skous Vej 3
8000 Aarhus C.

Opsummering af ph.d.-afhandlingen *Poetry as Ritual in Pre-Christian Nordic Religion* af Simon Nygaard, Afdeling for Religionsvidenskab, Aarhus Universitet. Afhandlingen undersøger, hvordan vikingetidens mundtlige digtning kan være blevet fremført som religiøse ritualer som en del af førkristen nordisk religion. Derudover undersøges det, hvilke konsekvenser ritualerne har haft for deltageres religiøse verdensbillede – både hos de individer, der har fremført ritualerne og de, der har været tilskuere.

Vikingetidens digtning levendegjorde guder i religiøse ritualer

Gennem analyse af fem norrøne digte, argumenteres der i afhandlingen for, at fremførelsen af sådanne digte i vikingetiden havde karakter af religiøse ritualer. Derfor bør digtene ses som en del af førkristen nordisk religion og ikke blot som kunst eller underholdning. Både konteksten omkring fremførelsen og digtenes specifikke emner – såsom verdens skabelse og undergang –, der ofte blev lagt i munden på guder og mytiske helte, medvirkede til at skabe denne religiøst rituelle karakter.

Rituel digtning – kun for eliten

Fremførelsen af de mundtlige digte foregik med al sandsynlighed i vikingetidens halbygninger, hvor datidens krigerelite slog deres folder. Derfor var de ritualer, som digtene var en del af, fremført for herskere og krigere, selvom tjenestefolk givetvis også har været til stede under ritualerne. Digtene blev fremført af fx skjalde, der fungerede som rituelle specialister. De hørte ligeledes til vikingetidens samfundsmæssige top. Specialisterne besad, i kraft af oplæring og viden, specielle poetiske og rituelle evner - de havde ordet i deres magt.

De religiøse ritualer transformererede tid, rum og identiteter

De rituel fremførte digte kan ses som rituelle talehandlinger, der havde konsekvenser for alle de involverede:

- Gennem brugen af jeg-fortæller, der gjorde at den rituelle specialist påtog sig guder eller hertes identitet i fremførelsen, skete der en transformation af specialisten, som transformeredes til fx Odin foran øjnene på tilskuerne.
- Tilskuerne oplevede, gennem specialistens transformation, at de så fx Odin med egne øjne. Når Odin (i skikkelse af deres egen rituelle specialist) nævnte mytologiske grupper – som fx einherjer og valkyrier – kunne tilskuerne identificere sig med grupperne i en sådan grad, at de selv blev transformerede til netop disse i rituallet.
- Hallen, som alt dette foregik i, transformeredes også i fremførelsen. Når digterne fx indikerede, at fremførelsen foregik i Valhal, blev tilskuerne transporteret til den mytologiske verden, hvilket forstærkede deres oplevelse af rituel transformation.

Digte til konkrete lejligheder

I afhandlingen sammenkædes de analyserede digte med specifikke rituelle lejligheder på måder, der ikke før er foreslået:

- Eddadigtet *Grímnismál* (Grimners Tale) kan ses som en del af en herskers kroningsritual.
- De afsluttende strofer af *Hávamál* (Den Højes Tale) kan ses som en del af en rituel specialists træning og oplæring.
- Skjaldedigtene *Eiríksmál* (Ord om Erik) og *Hákonarmál* (Ord om Hákon) kan oprindeligt været blevet fremført som en del af begravelsesritualer for to norske vikingekonger hhv. Erik blodøkse og Hákon den gode.
- Skjaldedigtet *Hrafnsmál* (Ravnens Tale) er sandsynligvis blevet fremført som et mere konventionelt hædersdigt for Kong Harald hårfager.
- Skjaldedigtene *Eiríksmál* (Ord om Erik) og *Hákonarmál* (Ord om Hákon) kan oprindeligt været blevet fremført som en del af begravelsesritualer for to norske vikingekonger hhv. Erik blodøkse og Hákon den gode.
- Skjaldedigtet *Hrafnsmál* (Ravnens Tale) er sandsynligvis blevet fremført som et mere konventionelt hædersdigt for Kong Harald hårfager.

Digtenes religiøse funktioner

I afhandlingen konkluderes det, at de rituelle specialister, der har fremført digtene i vikingetidens haller, både transformerede sig selv, deltagerne og rummet. Dette må have givet dem en betydelig religiøs autoritet samt have givet deres viden en høj grad af autenticitet. Oplevelsen af i rituallet at være i samme rum som guderne, at blive transformeret til mytologiske grupper og at blive transporteret til fx Valhal, havde følgende mulige konsekvenser for tilskuerne:

- At bekræfte krigerelites opfattelse af efterlivet som et genkendeligt sted, hvor faldne krigere levede sorgfrit indtil den sidste kamp ved Ragnarok
- At styrke deres moralske og sociale forpligtelse overfor krigergruppen i denne verden gennem deres fælles oplevelse at være en del af en mytologisk krigergruppe

I sidste ende, må deltagelsen i disse mundtlige, poetiske ritualer altså have haft betydning for alle deltageres religiøse verdensbillede, deres selvforståelse og følelse af gruppeidentitet.